

## Mål & budget 2026–2028

Det är dags att göra jobbet- för Hallstahammars kommun och dess invånare.

Vi har förslagen som ger Hallstahammar tillräckliga resurser för att alla ska få den vård de behöver och i tid, en trygg och bra skola att gå i och att folket ska ha en meningsfull vardag, bra boende och en trivsamt omgivning som stimulerar till rörelse. Med jordnära visioner skapar Centerpartiet en grön och trygg vardag där vi ger kraft åt varje människa.

## Innehåll

|                                                                                     |    |
|-------------------------------------------------------------------------------------|----|
| Vi är redo att göra jobbet, för varje Hallsting, Kolbäckare och Strömsholmare ..... | 3  |
| En politik för Hallstahammars bästa .....                                           | 3  |
| Sammanfattning .....                                                                | 4  |
| Förslag till beslut .....                                                           | 5  |
| Finansiellt .....                                                                   | 5  |
| Hållbarhet .....                                                                    | 5  |
| Kommunens delägda bolag, föreningsengagemang, stiftelser med mera .....             | 6  |
| Nämnder och arvodering .....                                                        | 6  |
| Finansiering .....                                                                  | 7  |
| Skatter, bidrag och skulder .....                                                   | 7  |
| Extern medfinansiering från utvecklingsprogram med mera .....                       | 7  |
| Bolag .....                                                                         | 7  |
| Skog .....                                                                          | 8  |
| Pris-, volymkompensation, taxejusteringar och effektivisering .....                 | 8  |
| Förskolor och skolor .....                                                          | 9  |
| Äldres boende och omsorg .....                                                      | 10 |
| Bostadsanpassning .....                                                             | 11 |
| Social och arbetsmarknadsfrågor .....                                               | 12 |
| Kultur, fritid och besöksnäring .....                                               | 13 |
| Fastighet, gata/park och rekreationsområde .....                                    | 14 |
| Företagsklimat .....                                                                | 14 |
| Kollektivtrafik .....                                                               | 14 |
| Driftsbudget .....                                                                  | 15 |
| Investeringsbudget .....                                                            | 15 |
| Resultatbudget .....                                                                | 15 |

## Vi är redo att göra jobbet, för varje Hallsting, Kolbäckare och Strömsholmare

Centerpartiet är ett självständigt, grönt, liberalt parti i mitten av svensk politik. Sedan Centerpartiet grundades har vi kämpat för ett samhälle som håller ihop. Ett samhälle där alla invånare ska känna sig sedda och hörda, där ett bra företagsklimat stimuleras och ett livaktigt föreningsliv växer.

Vår politik är för alla. Det handlar om hur samhället ska finnas där för dig om du blir sjuk eller arbetslös. Hur alla människor ska få samma goda förutsättningar till att vara en del av samhället, få en bra utbildning och arbete, må bra och leva ett hälsosamt liv. Det handlar om att hela kommunen ska hålla ihop och utvecklas.

Centerpartiet har genom historien varit en kraft för ansvarsfull utveckling i Hallstahammar. I årtionden har vi tagit ansvar som ett parti med framtidstro, drivit på för beslut och hittat lösningar för konstruktiva samarbeten. Vi ska fortsätta att vara brobyggare inom den kommunala politiken och vara konstruktiva för kommunens bästa.

Centerpolitiken bottnar i vår syn på *jämställdhet*, *frihet* och *decentralisering* tillsammans med tron på alla människors frihet och lika värde. Vår kommun ska vara öppen och inkluderande för alla människor. Vi tror på människors förmåga att bestämma över sina liv och forma sin tillvaro och en god framtid. Centerpartiet står upp för de värderingar som utgör grunden för ett fritt, tryggt och hållbart samhälle. Det handlar om demokrati, mänskliga rättigheter, socialt, ekonomiskt och miljömässigt ansvarstagande samt värnande av äganderätt och näringsfrihet.

*"Med jordnära visioner skapar Centerpartiet en grön och trygg vardag där vi ger kraft åt varje människa"*

### En politik för Hallstahammars bästa

Vi befinner oss i Hallstahammar, en fantastisk kommun som har det mesta en människa kan önska sig. Härlig natur med allt från strandnära miljöer till Bergslagens skogar. Skogslandskap och böljande sädesfält, landsbygd och tätorter. Medborgarna har valt oss politiker till att förvalta deras skattemedel och leverera ett gott liv och att kommunen utvecklas på ett långsiktigt och hållbart sätt.

Tillsammans kan vi göra saker bättre. Varje människa är unik och har möjlighet att utvecklas under hela livet. Samhället skall finnas för oss som ett stöd och ge oss möjlighet till utveckling. Hallstahammars verksamheter följer oss kommuninnevånare hela livet, från början till slutet.

De senaste åren har varit utmanande för både kommunens innevånare och personalen i kommunens verksamheter. Den ekonomiska oron har möjligen dämpats något, men den har inte släppt taget och det behöver vidta åtgärder för att hantera utmaningarna.

Vi måste konstatera att det är ett fortsatt osäkert ekonomiskt läge som behöver hanteras på ett klokt sätt genom att ta höjd för att kommunens ekonomi kommer utsättas för påfrestningar.

De framsteg som har gjorts inom levnadsvillkor och medicinsk forskning har gjort att vi människor är friskare allt längre upp i åldrarna och lever längre. Detta är positivt och innebär att kommunens omsorg och förebyggande insatser behöver fortsätta att utvecklas parallellt med sjukvårdens omställning till en patientcentrerad Nära vård.

Prognoserna visar att färre barn förväntas födas och att befolkningstillväxten kommer att stagnera och åldras under ett antal år framöver. Detta får konsekvenser för kommunens driftskostnader och dess möjligheter att genomföra investeringar. Det är därför önskvärt med en ökad inflyttning.

Att se hela kommunen är för oss i Centerpartiet självklart. Vi måste ha fungerande kollektivtrafik med både tåg och bussar samt rimliga förbindelser också inom kommunen. Även företagen på landsbygden behöver goda förutsättningar att utvecklas. En fungerande infrastruktur i hela kommunen med vägar, kommunikationer, elförsörjning och bredband möjliggör utveckling.

Jämställdhet är självklart för oss i Centerpartiet. Det handlar om att varje människa ska få växa till sin fulla potential. Ett jämställt föräldraskap lägger grunden för trygga barn och en bättre framtid. Viktigt är att ge alla barn förutsättningar att växa och utvecklas på lika villkor. Under 2024 skrev Centerpartiet en motion som bifölls gällande att ställa sig bakom och underteckna CEMR-deklarationen Denna deklaration vill vi nu se frukt av, och vi vill under 2026 ha uppföljande kontroller hur arbetet fortgår. I genomsnitt dödas 15 kvinnor per år av sin parter. Centerpartiet önskar genom Hallstahammars hållbarhetsråd skapa förutsättningar och samverkan med polis och annan instans för att säkerställa att även Hallstahammar ingår i polisens satsning och kartläggning av högriskindivider för att bekämpa mäns våld mot kvinnor i nära relation.

Vi har att hantera en orolig omvärld vilket gör att vår beredskap och resiliens behöver förstärkas. Här är vår landsbygd så viktig. Sverige behöver ännu importera hälften av den mat som behövs, alltså måste matproduktion öka genom att ge lantbruk och trädgårdsnäring rätt förutsättningar. En hållbar energiproduktionen är viktig för en inhemsk bränsleproduktion.

Hallstahammar kan tillsammans med civilsamhället göra mycket för att stärka oss som människor. Att ha jobb och en fritid som ger kraft och mening motverkar kriminalitet och utanförskap. Känner man ett sammanhang och en delaktighet med sitt närområde så minskar också risken för förstörelse. Kultur, idrott och folkbildning är viktigt för att få människor att växa. Centerpartiet ser kraften som en samverkan ger och att kraften i civilsamhället är att räkna med.

## Sammanfattning

Vår plan 2026 med utblick mot 2027 - 2028 är Centerpartiet i Hallstahammars vägvisare för en hoppfull och tryggare väg framåt. Här presenterar vi uppdrag för kommande år liksom hur vi vill att kommunen ska utvecklas på sikt. Vi ser risker som behöver förebyggas. Vår drivkraft är att bidra till ett resiliens och bättre samhälle nu och för kommande generationer, socialt, ekonomiskt och miljömässigt. De politiker som ansvarar för andras inbetalda skattemedel har ett stort ansvar. Det handlar bland annat om att ta hand om, förvalta (eller avveckla) och utveckla ekonomin i syfte att bli hållbar också för kommande generationer.

Vi föreslår ett antal väsentliga strukturella förändringar i den innevarande treårs planen. Anledningen är att kommunen har väsentliga utmaningar i att genomföra sina investeringar vilket medför att investeringstakten bör anpassas och att vissa insatser av demografiska skäl senareläggs. Detta leder till att de kommande tre åren med vår budget går att hantera ekonomiskt. Vi stärker kommunens ekonomi genom att strukturera om delar i ägarportföljen.

Det är emellertid inte bara kommunen som har haft ekonomiska utmaningar. I slutänden är det medborgarna som bär kostnaderna, inte bara genom att betala kommunalskatt utan även genom att bära skenande kostnader för allt högre avgifter. Därför anser vi att medborgarna bör kompenseras genom sänkt kommunalskatt och att avgifterna som debiteras medborgare och företagare ses över.

Kommunen har utrett hur fastigheter kan ägas och förvaltas. I avvaktan på hur majoriteten går vidare står vi tills vidare fast i att det är angeläget att kommunens fastighetsförvaltning organiseras på bättre sätt och att delar av Hallstahem bör avyttras. Sammantaget innebär detta att insatser i kommunen kan stärkas samtidigt som kommunkoncernen står starkare inför framtiden.

Denna plan syftar till att visa på Centerpolitik med prioriterade inriktningar, formulerade uppdrag och budget som tar ansvar för att skapa en robust kommunal ekonomi.

## Förslag till beslut

Kommunfullmäktige föreslås besluta

att fastställa att kommunalskatt för 2026 sänks med 1 kr från 21,81 % till 20,81 %.

att fastställa Centerpartiets förslag till Mål och budget 2026–2028 jämte framlagda uppdrag.

## Finansiellt

Alltför många investeringar har de senaste åren inte genomförts med hänvisning till kapacitetsbrist. Det är inte rimligt att fortsätta på detta vis utan investeringstakten behöver anpassas till vad som är möjligt att genomföra.

Kommunen har ett betydande kapital att förvalta. Utifrån storleken på det kapital som finns att förvalta bör det återkommande se över risk i placeringarna. Centerpartiet anser att de riktlinjer som styr förvaltningen ska ses över och analyseras till grund för en ny placeringspolicy.

Uppdrag:

- KS ges uppdrag att utforma nya rutiner för investeringar.
- KS och KFN ges uppdrag att avyttra klubblokaler som inte bör vara kommunalt ägda.
- KS ges uppdraget att fullfölja försäljning av Västra fabriken.
- KS ges uppdraget att se över riskaptiten i finansiella tillgångar.

## Hållbarhet

Agenda 2030 ska genomsyra alla kommunens verksamheter och engagemang. Agenda 2030 är viktigt av flera anledningar. Det är en global handlingsplan som antogs av FN:s medlemsländer år 2015 för att adressera några av världens mest akuta utmaningar och främja hållbar utveckling. Här är några skäl till att Agenda 2030 är betydelsefull i Hallstahammars verksamhet:

- Hållbar utveckling: Agenda 2030 syftar till att främja ekonomisk, social och miljömässig hållbarhet. Den integrerar de tre dimensionerna av hållbarhet - ekonomisk, social och miljömässig - som är ömsesidigt beroende av varandra. Genom att sätta upp tydliga mål och riktlinjer för hållbar utveckling strävar Agenda 2030 efter att säkerställa att dagens behov tillgodoses utan att äventyra kommande generationers förmåga att tillgodose sina egna behov.
- Globalt samarbete: Agenda 2030 är en global handlingsplan som engagerar alla länder och samhällssektorer, inklusive regeringar, civilsamhälle och privat sektor. Den främjar samarbete och partnerskap för att adressera gemensamma utmaningar såsom fattigdom, ojämlikhet, klimatförändringar, och bristande tillgång till utbildning och hälsovård. Genom att arbeta tillsammans kan länder dela kunskap, resurser och bästa praxis för att uppnå de gemensamma målen. För allas bästa.
- Universella mål: Agenda 2030 innehåller 17 globala mål. Dessa mål strävar efter att utrota fattigdom, minska ojämlikheter, främja jämställdhet, stärka utbildning och hälsovård, bekämpa klimatförändringar och skydda miljön. Det är ett arbete som också vi i Hallstahammar aktivt måste arbeta med för att förbättra människors liv och skydda vår livsmiljö.
- Inkluderande samhälle och rättvisa: Agenda 2030 syftar till att bekämpa diskriminering, ojämlikhet och marginalisering och främja rättigheter och möjligheter. Genom att prioritera de mest sårbara och marginaliserade grupperna i samhället strävar Agenda 2030 efter att ingen ska lämnas efter sig i strävan efter hållbar utveckling.

- Agenda 2030 är en god grund för att leva upp till de krav som Sverige är förbundet till som medlem i EU.

Sammanfattningsvis representerar Agenda 2030 ett globalt, nationellt och lokalt åtagande att arbeta tillsammans för att uppnå en hållbar och rättvis värld och göra verklig skillnad i människors liv. Med hjälp av Green Citys ansats för hälsa, klimat, ekonomi, biologisk mångfald och social sammanhållning kan principen 3-30-300 vara en handgriplig tumregel för våra tätorter, dvs man ska se minst tre träd när man tittar ut genom fönstret, krontäckningen ska vara minst 30 % för att bland annat minska effekterna av hetta och max 300 m till ett grönområde, då förbättras tätorterna både för människorna och naturen. Centerpartiet i Hallstahammar uppskattar att den styrande majoriteten tagit till sig budskapet och nu avser att arbeta utifrån denna princip.

Uppdrag:

- KS ges uppdraget att tillse att Agenda 2030 intentioner verkställs i nämnderna och genomsyrar kommunens verksamheter.
- KS ges i uppdrag att identifiera och återskapa naturbetesmarker och lämpliga områden för att etablera eller återskapa våtmarker i samarbete med kommunens markägare.
- KS ges i uppdrag att följa upp att Green City principen tillämpas.

### **Kommunens delägda bolag, föreningsengagemang, stiftelser med mera**

Centerpartiet i Hallstahammar anser att styrningen av de bolag, stiftelser, förbund och andra engagemang som kommunen är engagerad i bör aktualiseras och att engagemanget drivas mer aktivt. Styrelseposter i bolag som kommunen tillsätter bör tillsättas antingen av extern kompetens för effektiv ledning eller av ledamöter som särskilt utbildats för uppgiften.

Flera av de samverkansinitiativ som tagits eller som kommunen är engagerad i har inneburit ökade kostnader, till exempel gemensam Överförmyndarnämnd, vattenbolag och elnät. Kommunen bör löpande analysera vilka bolag och medlemskap som gör väsentlig nytta för medborgarna och lämna sådana engagemang som har tveksam nytta. Vissa engagemang kanske bör lämnas över i annans regi. Ett sådant kan vara att överväga om Strömsholms kanal bättre kan förvaltas och utvecklas på annat sätt än idag.

Uppdrag:

- KS ges uppdraget att analysera vilka medlemskap och engagemang som gör nytta för medborgarna och vilka som kommunen bör lämna.
- KS ges uppdraget att överväga extern tillsättning av styrelseposter samt ta sitt ansvar att utbilda de styrelseledamöter som tillsätts.
- KS ges i uppdrag att arbeta genom stiftarna för ett statligt engagemang i kanalen.

### **Nämnder och arvodering**

Inför den innevarande mandatperioden beslutades att förändra antalet ledamöter och ersättare i många nämnder. Arvodesreglerna uppdaterades och ett antal ordförandeposter gavs utökad ersättning. Utifrån hur de främst berörda nämnderna har utvecklats är det tveksamt om det har varit en relevant satsning. Centerpartiet anser att utökade engagemang och arvoden och ersättning för ledamöter, ordföranderoller och presidieposter bör utvärderas för att säkerställa att de inte medfört en omotiverad belastning på kommunens ekonomi.

Uppdrag:

- KS ges uppdraget att senast 2026 presentera en utvärdering av gjorda förändringar i nämnder och arvoden och om de har lett till avsett resultat samt lämna förslag på eventuella revideringar inför kommande mandatperiod.

## Skatter, bidrag och skulder

Centerpartiet anser att medborgarna bör kompenseras för de fördyringar som kommunen självt har medverkat till de senaste åren, som för elnät, sophantering, vatten och avlopp och andra kommunala avgifter. Allt har blivit dyrare för medborgarna. Allt fler kommunala avgifter räknas inte längre fram utan har blivit indexerade och uppräknas automatiskt. Detta innebär att medborgarna snuvats på eventuella effektiviseringsvinster. Kommunen har en högre kommunal skattesats än genomsnittet i Sverige samtidigt som vi har en lägre genomsnittlig inkomst än snittet i riket. Skattehöjningar drabbar de svagaste grupperna hårt, eftersom alla betalar samma procentsats. Vi ser att det finns andra åtgärder att vidta för att hantera kommunens kostnader än att höja skatten. Centerpartiet anser därför att kommunalskatten i nuläget bör sänkas för att stärka medborgarna och öka kommunens attraktivitet. Vi ser att det finns ett utrymme att sänka kommunskatten 2026 med 1 kr vilket innebär att skatteintäkten minskar med 40 miljoner kr.

Kostnadsökningar ska motverkas i verksamheterna, investeringar revideras och viss strukturell justering genomförs i förmögenhetsmassan, nya sätt att arbeta med processintegrering införs och viss kompetensväxling kan bli aktuell för att på kort och lång sikt hantera kommunens utmaningar. God kostnadskontroll är en grund för att upprätta relevanta budgetar i förvaltningarna. Indexeringar och generella kostnadsuppräkningsåtgärder bör därför undvikas. Kostnader behöver analyseras och ökad produktivitet vara ett grundläggande uppdrag i alla förvaltningar och nämnder. Centerpartiet anser därför att samtliga verksamheter ska ges målet att halvera sina ledtider. Detta kan på kort sikt leda till en produktivitetens utveckling på 5–15 % genom effektivare rutiner.

De investeringsbehov som finns i kommunen riskerar att skulden fördelad per medborgare på några få år riskerar att öka drastiskt. Behövliga investeringar behöver därför noggrant analyseras och spridas ut över tiden på så sätt att låneskulden läggs på en rimligare nivå samt vissa omdisponeringar i kommunens ägande.

Uppdrag:

- KS och nämnderna ges uppdraget att halvera sina ledtider och öka verksamhetens produktivitet.
- KS ges uppdraget att investera omdömesfullt och kapitalisera delar av sina tillgångar för att hålla nere låneskulden.

## Extern medfinansiering från utvecklingsprogram med mera

Centerpartiet anser att kommunen behöver bli väsentligt bättre på att vända sig till externa finansieringskällor för specifika insatser. Exempel kan vara EU:s fonder för utveckling, men även andra fonder och statliga medel och stiftelser. Kommunen bör därför ta fram en strategi med mål för att öka inflödet av externa medel samt utarbeta styrning och ledning av hur en professionell projektorganisation bör utformas.

Uppdrag:

- KS ges i uppdrag att utarbeta rutiner för projektansökningar och för korrekt hantering och redovisning av externa projektbidrag.
- KS ges i uppdrag att söka externa tillskott exklusive statsbidrag motsvarande 30 Mkr per år för projektinriktade utvecklingsinsatser med bestående värden.

## Bolag

Borgensavgifterna för Hallstahem och andra borgensåtaganden behöver granskas så att de är rimliga utifrån konkurrens- och statsstödsperspektivet. Borgensavgifternas storlek bör därför skärsåddas och anpassas för att inte riskera kostsamma sanktioner.

Ett allmännyttigt kommunalt bostadsaktiebolag ska bedriva verksamheten enligt affärsmässiga principer. Denna bestämmelse utgör ett undantag från självkostnadsprincipen i kommunallagen och förbudet mot att driva kommunal verksamhet i vinstsyfte. Men lagen begränsar generellt möjligheten till värdeöverföringar. Från denna begränsning finns emellertid undantag, tex för värdeöverföringar till vissa åtgärder inom ramen för kommunens bostadsförsörjningsansvar och för överskott från fastighetsförsäljningar som uppkommit under året dessförinnan.

Centerpartiet anser att kommunkoncernen kan använda dessa undantag och sälja delar av Hallstahems bostadsbestånd dels för att minska bolagets lånebörda, dels frigöra finansiering av viktiga allmännyttiga investeringar. På detta sätt bör tex en delförsäljning kapitalisera 800 mnkr av Hallstahems övervärden, med början 2026 för att användas från 2027 och senare för att återinvesteras i byggnader samt bromsa och minska kommunkoncernens skuldbörda.

Allt fler i kommunen skulle kunna äga sitt eget boende genom att kommunkoncernen som ägare av Hallstahem ger bolaget instruktioner att erbjuda hyresgäster att köpa ägarlägenhet eller till exempel försäljning som möjliggör bostadsrätter. Ägandet av hyresrätter bör breddas varför viss försäljning behöver genomföras på marknaden. Ett minskat fastighetsbestånd innebär också en minskad ekonomisk risk för Hallstahammar som ägare till Hallstahem.

I delägda bolag bör kommunen vara en kompetent och aktiv delägare. Därför behöver ledamöter i styrelserna fortbildas i rollen som ledamot.

#### Uppdrag

- KS ges uppdrag att säkerställa att borgensavgifterna inte bryter mot givna regler.
- Hallstahem ges i uppdrag att iordningsställa fastighetsbeståndet för att till viss del kunna avyttras.
- KS ges i uppdrag att ta fram fortbildning för styrelseledamöter.

#### Skog

Hallstahammar äger ca 360 hektar skogsmark. Denna tillgång bör normalt skött med hänsyn till friluftsliv och biologisk mångfald kunna avkasta ca 350 000 kr per år sett över den 10 åriga skogsbruksplaneperioden. Skogen är en viktig tillgång som ska förvaltas väl.

#### Uppdrag:

- Skogsförvaltningen ges i uppdrag att per år leverera 350 000 kr.

#### **Pris-, volymkompensation, taxejusteringar och effektivisering**

Pris-, volymkompensation och budget fördelas ut till nämnderna.

Centerpartiet har dragit slutsatsen att varken kommunstyrelsen, nämnder eller förvaltning i tillräckligt hög grad tagit till sig vad begreppet effektivisering bör innebära. Kravet på effektivisering har därför varit i huvudsak verkningslöst utifrån sitt syfte och främst lett till besparingar som påverkar verksamheten. Produktivitetssökningar har i stort uteblivit. Mot den bakgrunden upprepar Centerpartiet att det inte är fruktbart att fortsätta driva effektiviseringskrav på det sätt som varit fallet. Arbetet med effektiviseringar behöver därför ett kraftfullt omtag som bör börja med ett strategiskt arbete för att leda fram till goda resultat. Vi ger därför kommunstyrelsen ett generellt uppdrag att utarbeta insatser som leder till högre produktivitet i kommunens verksamhet.

Schablonuppräknningar av taxor och avgifter gynnar inte arbetet med kostnadskontroll i verksamheterna och motverkar produktivitetsförbättringar. Schablonuppräknningar av taxor och avgifter bör därför avskaffas och

ersättas av efterkalkyler och relevanta beräkningar som utgår från självkostnadsprincipen, det vill säga utan vinst.

Uppdrag:

- KS och nämnderna ges i uppdrag att skyndsamt utarbeta processer som leder till högre produktivitet i kommunens verksamhet.
- KS och nämnder ges i uppdrag att basera taxor och avgifter på beräkningsunderlag utifrån den kommunala självkostnadsprincipen.

## **Förskolor och skolor**

En stagnerade befolkning med färre barn under ett antal kommande år får följdverkningar för förskola och skola. Inom förskolan finns vissa lokalbehov medan skolan totalt sett har en betydande överkapacitet, vilket sammantaget leder till alltför höga lokalkostnader i förhållande till behoven.

Alltför många elever lämnar grundskolan med otillräcklig kunskap och utan kvalifikationer för fortsatta studier. Ofta kan man se att elever med svaga skolresultat i de lägre stadierna fortsatt får låga skolresultat genom hela skoltiden. Detta är mycket oroväckande. Insatser behöver sättas in tidigt. För många som studerar på gymnasienivå fullföljer inte studierna. Också detta är allvarligt och mycket oroväckande. Vi ser med oro på att Barn- och utbildningsnämndens ännu inte lyft skolresultaten i högstadiet till en konkurrenskraftig nationell nivå.

Elever med svaga skolresultat löper större risk till utanförskap och arbetslöshet med små möjligheter att påverka sina vuxna liv. Med dagens debatt om utanförskap, kriminalitet och dåliga föredömen är tidiga åtgärder inom förskola och skolan av grundläggande vikt.

Det är viktigt att lyfta fram ett förebyggande arbete för att minska behovet av akuta och kostnadsdrivande insatser. Förebyggande insatser som tex en Föräldraakademi, Mamma United och motsvarande bör övervägas redan från öppna förskolan.

Utöver detta bör man utreda att implementera föräldracoach. Förskola och skola kan tydligt märka om ett barn är på glid. Ofta kan föräldrarna inte se detta, eller ha tillräckliga verktyg att bistå sitt barn för att komma ur kriminalitet, psykisk ohälsa, hemmasittare etc. Många föräldrar blir även medberoende och lätt blir rundade av barnen, utan att föräldrarna har chans att komma till rätta med situationen. Denna resurs ska samordnas och arbeta mellan barn och utbildningsnämnden, social- och arbetsmarknadsnämnden och kultur och fritid (där ungdomscoacherna finns)

Vi är väl medvetna om all den kunskap och kompetens som finns hos lärare och skolpersonal i Hallstahammar. Alla jobbar hårt för att stötta sina elever, men det räcker inte och för att komma lägre behöver bland annat socialförvaltningens kompetens processintegreras i förskola och skola i ett tidigt skede.

För att stötta förskolelärare, lärare och skolpersonal bör tydligare stöd och riktlinjer pekas ut för att tidigt fånga upp barn och ungdomar i riskzonen och kunna sätta in processintegrerade resurser för att bryta riskbeteenden och negativ utveckling på ett tidigt stadium.

Skolan måste få stöd från övriga nämnder i ett arbete att ändra elevers negativa attityd till skolarbete. Nödvändiga nätverk och kompetens för detta bör etableras. Utbyte med extern expertis med tvärvetenskapliga erfarenheter fördjupas för att finna relevanta lösningar som leder till att unga får goda förutsättningar och stärks att göra goda livsval inför sin framtid. Insatserna finansieras främst inom befintlig ram hos Barn- och utbildningsnämnden samt av Social- och arbetsmarknadsnämnden och Kulturnämnden. Möjligheter till externfinansiering bör undersökas.

Vi ser ett behov av att öka valmöjligheterna bland våra förskolor och skolor och välkomnar alternativ till kommunen. Kommunen bör erbjuda personal och föräldrar att starta till exempel kooperativa lösningar och genomföra andra insatser som ger kommuninnevånarna möjligheter till fler alternativ till skolor och förskolor

En förskola ska kunna drivas av kommunen eller att kommunen erbjuder lokaler till aktörer som hyr och står för driften av förskolan. Ett tredje alternativ kan vara att erbjuda platser för aktörer att bygga och driva förskolor.

Strömsholms skola bedriver en framgångsrik verksamhet och vi ser BUN:s avsikt att flytta elever från Strömsholm till Tunboskolan som mycket olyckligt. Centerpartiet anser att Strömsholms skola behöver finnas kvar och fortsätta utvecklas i Strömsholm.

Nibbleskolans nyupprättade baracker har fått beröm och bör utnyttjas något längre än planerat. På så sätt kan investeringen i ny skola flyttas fram vilket frigör utrymme och förbättrar ekonomin under planperioden.

En viktig riskgrupp som behöver hanteras förebyggande i tid är alla elever som saknar grundläggande färdigheter samt riskerar sakna gymnasiebehörighet eller på andra sätt riskerar ett liv i utanförskap.

En omorganisering av skolan bör utredas för att minska lärarnas administration. Rektorerna ska ta tag i sin roll som pedagogisk ledare för sin personal samt vara aktiva och synliga i elevernas vardag.

Initiativ bör tas till att i samverkan med näringslivet upprätta former yrkesutbildning för industrins och de lokala företagens behov.

Möjligheten att interagera med djur har stor betydelse för många människors lärprocesser eller rehabilitering. Nämndens utbildningsinsatser, särskilt för grupper med svårigheter, bör därför kompletteras. I Strömsholm utbildas hundar och deras förare i hela Sverige för att fungera i sådana sammanhang och ett närmare samarbete med en sådan lokal resurs skulle innebära nytta också i Hallstahammars skolor. Djur i specifika verksamheten ställer dock ett antal viktiga krav som behöver uppfyllas och tydliggöras genom riktlinjer för djur i pedagogisk och terapeutisk verksamhet.

Uppdrag:

- BUN ges i uppdrag att aktualisera riktlinjer för att tidigt identifiera elever med svaga skolresultat eller barn med riskbeteende i skola och förskola.
- BUN ges i uppdrag att fördjupa samverkan med Social- och arbetsmarksnämnden samt Kultur och fritidsnämnden om processintegrerat arbete med skolans problematik.
- BUN ges i uppdrag att dra nytta av och upprätta riktlinjer för djur i verksamheten.
- KS ges i uppdrag att öka utbudet av alternativ till kommunens egna förskolor och skolor.
- BUN ges i uppdrag att fortsätta utveckla skolan i Strömsholm.
- BUN ges i uppdrag att omorganisera verksamheten för att minska ledtider och administrationen och göra rektorerna mer synliga i elevernas vardag.
- Uppdrag ges att i samverkan med näringslivet upprätta former för yrkesutbildning för industrins och företagens behov
- Att se om familjecoacher kan implementeras och samordnas mellan berörda förvaltningar

## **Äldres boende och omsorg**

Den demografiska utvecklingen innebär att kommunen behöver hantera en växande äldre befolkning. Fler blir allt äldre och är vitala och pigga långt upp i åldrarna.

Det förebyggande arbetet bland äldre är viktigt att upprätthålla och utvecklas. Insatser bör genomföras för att ytterligare förebygga och motverka ohälsa och ensamhet bland äldre. Samarbete upprättas med Regionens Seniorhälsovårdsprogram.

För att underlätta för äldre som vill sälja sitt hus med tomt och som sedan vill investera pengarna i ett lämpligare boende bör olika former av boenden kunna erbjudas som passar för behoven, även senior- och trygghetsboende. Engagemang bör läggas på att öka andelen bostadsrätter i kommunen. Genom ett strategiskt arbete med dessa frågor kan dels livskvalitén hos äldre öka samtidigt som eventuella tillkommande behov av

till exempel service, hemtjänst eller hemsjukvård underlättas för både boende och personal. Sammantaget leder sådana bostadsinsatser också till att villor och andra bostäder frigörs för bostadsmarknaden.

Vår bedömning är att för det särskilda äldreboende som planeras i Herrevad läggs ut på markanvisning och extern finansiering.

Kommunen bör erbjuda alternativ till kommunalt genomförande av hemtjänst.

Digital teknik är viktig för att öka vård- och livskvalitet i omsorgsarbetet. Forskning och utveckling driver fram allt fler lösningar som bör implementeras. Möjligheten att se eller interagera med djur har stor betydelse för många människors välbefinnande. Djur i verksamheten ställer dock ett antal viktiga krav som behöver uppfyllas. Djur kan vara en väg för att bidra till ökad progress och kvalitet i verksamheterna för äldre som bör prövas i verksamheten.

Äldrenämndens goda arbete med förebyggande insatser bör utvecklas ytterligare för att fånga upp även de äldre som upplever ensamhet.

Uppdrag:

- Äldrenämnden ges i uppdrag att intensifiera det förebyggande arbetet.
- Samarbete intensifieras med Regionens Seniorhälsovårdsprogram.
- Kristallen hålls tillgänglig för Äldrenämndens behov ytterligare en tid.
- Bygandet av Herrevad läggs ut för extern finansiering.
- Äldrenämnden ges i uppdrag att erbjuda fler alternativ till utförande av hemtjänst.
- Undersöka samordningsmöjligheterna av personal för LSS-verksamheten mellan äldreomsorgen och social- och arbetsmarknadsnämnden.
- Äldrenämnden ges i uppdrag att noga samt följa den tekniska och digitala utvecklingen för att ta till sig för verksamheten relevant teknik.
- Äldrenämnden ges i uppdrag att implementera insatser med djur för ökat välbefinnande.
- Äldrenämnden ges i uppdrag att ytterligare utveckla det förebyggande äldrearbetet.
- KS ges i uppdraget att öka andelen bostadsrätter i kommunen.

## Bostadsanpassning

Behovet av bostadsanpassningar kan efterhand förväntas öka i takt med en allt större andel äldre. En viktig åtgärd är att de seniorer som är intresserade får möjlighet att byta till eller köpa en lämpligare bostad.

Det är positivt att Centerpartiet förslag att bygga ett seniorboende på Knecktbacken genomförts 2025. Som vi ser det är detta en första fas i att gå vidare med fler seniorboenden. Aktörer bör därför bjudas in att investera i seniorboenden i Hallstahammar och Kolbäck. Även i Hallstahems befintliga bestånd kan det finnas fastigheter med lägenheter som redan är väl lämpade att fungera som seniorboende med närhet till sådana som redan är etablerade, där gemensamma resurser kan utnyttjas.

Genom att tillgängliggöra ett väsentligt antal seniorboenden kan livskvalitet förbättras, eventuellt behov av hemtjänst underlättas eller att eventuellt behov av särskilt äldreboende till och med kan minskas.

Uppdrag:

- KS ges i uppdrag att ge Hallstahem instruktioner att identifiera lägenheter lämpliga för seniorboende i nära anslutning till redan etablerade seniorboenden.
- KS ges i uppdrag att bjuda in externa parter att investera i Herrevad och seniorboende.

## Social och arbetsmarknadsfrågor

Social och arbetsmarknadsnämnden riskerar att få hantera än större utmaningar. När ekonomin i samhället stramats åt eller skapar osäkerheter drabbas många människor negativt och kan behöva insatser som till exempel försörjningsstöd, vuxenutbildning eller jobbinsatser för att komma tillbaka till egen försörjning. Generellt har för många hushåll en svag ekonomi och de som står långt från arbetsmarknaden riskerar att glida ännu längre ifrån den. Förebyggande insatser är viktiga att genomföra för att motverka bestående utanförskap och långvariga behov av sociala insatser samtidigt som människors sociala och ekonomiska trygghet ska främjas.

Jobbcenterverksamheten har potential att utvecklas internt inom kommunen och avlasta vissa arbetsuppgifter. Vi ger därför ett uppdrag till ökad dialog med samtliga förvaltningar och nämnder för att bland annat lösgöra arbetsuppgifter som är viktiga för att skapa jobbkarriärer till arbetsmarknaden samt underlätta socialt arbete på riktigt för dem som kommit långt från arbetsmarknaden. Exempel på insatser kan vara rastvakter och assistenter i skolan, fastighetsskötsel, bistå hemtjänst med mera.

Lokalfrågan för förvaltningen och Jobbcenter måste få en lösning. Vi pekar därför återigen på vårt tidigare förslag att samla verksamheterna i lokaler som förbättrar synergieffekterna.

Fler som står långt från arbetsmarknaden eller behöver rehabilitering bör snabbare få ta del av Samordningsförbundet Västmanlands verksamhet genom samordningsteamets samordnade insatser. För många människor snurrar runt i processerna i de statliga och regionala insatserna för sjuka och arbetslösa med följden att de med tiden hamnar allt längre från anställningsbarhet och arbetsmarknad. Så långt möjligt bör nämnden arbeta uppströms i systemet och komma in tidigt i processerna.

Möjligheten att interagera med djur har stor betydelse för många människors välbefinnande men är också en resurs för snabbare resultat vid rehabilitering och i läroprocesser.

Nämnden bör snarast utreda att föra över LSS:s sysselsättningsinsatser till Jobbcenter och skapa bättre möjligheter till jobbkarriär för deltagarna.

Akuta åtgärder behöver vidtas i samverkan med andra förvaltningar om de niondeklassare som saknar gymnasiebehörighet och riskerar ett liv i utanförskap.

Samarbetet mellan nämnderna om ungdomscoacher ska fortsätta och utvecklas.

Nämnden har även utmaningar inom omsorg av barn, unga och vuxna med tvingande insatser som är kostnadsdrivande. Det är viktigt att lyfta fram ett förebyggande arbete för att minska behovet av akuta och kostnadsdrivande insatser. Förebyggande insatser som tex en Föräldraakademi, Mamma United och motsvarande bör övervägas.

Vi bedömer att nämnden måste få chans att få en budget som har förutsättningar att komma i balans. Dels är det en budgetfråga, dels en fortsatt effektivisering med ökad produktivitet, kanske genom att överväga upphandling av till exempel assistanstjänster, att boendekarriärbetet intensifieras och att omhändertagande- och omsorgsprocesser utvärderas löpande i en ständig förbättringsprocess. Digitalisering ska drivas på för att öka kvalitet och produktivitet.

### Uppdrag:

- Social- och arbetsmarknadsnämnden ges i uppdrag att öka det förebyggande arbetet i samverkan med andra nämnder.
- Nämnden ges i uppdrag att upprätta en dialog med samtliga nämnder om insatser som förvaltningen kan genomföra internt i kommunen för att skapa jobbkarriär och anställningsbarhet inom Jobbcenters verksamhet.
- Lokalfrågorna måste få en snar lösning.

- Nämnden ges i uppdrag att överväga förebyggande insatser vid föräldraskap.
- Nämnden ges i uppdrag att testa hur djur kan tillföra mervärden.
- Nämnden upprättar riktlinjer för djur i verksamheten.
- Nämnden ges i uppdrag att överväga om LSS:s sysselsättningsinsatser bör föras till Jobbcenter.
- Nämnden ger i uppdrag att utforma en processintegrerad insats för dem som slutat nian och saknar fullständiga betyg eller av andra skäl inte går vidare till fortsatt utbildning
- Nämnden ges i uppdrag att se om familjecoacher kan implementeras och samordnas mellan berörda förvaltningar
- Nämnden ges i uppdrag tillsammans med Barn- och utbildningsnämnden samt Kultur- och fritidsnämnden att utveckla insatserna med Ungdomscoacherna samt att arbeta med processintegrerade insatser.
- Nämnden ges i uppdrag att utveckla fler lösningar för långvarig vård och omsorg.

### **Kultur, fritid och besöksnäring**

Hallstahammar ska vara attraktiv för våra invånare och besökare. Här spelar vår camping och Skantzöområdet en viktig roll för besökare och medborgare. Skantzen området bör utvecklas. Omklädningsrum och servicebyggnad i camping och bad behöver renoveras och viss nyinvestering genomföras. Restaurang och camping ska fullt ut bära sina egna kostnader. Camping med bad och restaurang bör sättas i eget bolag och tydligt självfinansiera sina investeringar i anläggningen

Tidpunkten för när Skantzenbadet stängs efter sommaren bör ses över så att även sent semestrare och utländska besökare, som ofta har senare semestrar, lockas till Hallstahammar och Västmanland.

Tillgängligheten för hela Skantzenområdet ska ökas och en projektering inledas för utvecklingen av området. Vi bedömer att ett Skantzenområde projekt har möjligheter att i hög grad externfinansieras.

Satsningen på ungdomscoacher utvecklas i samarbete med de andra nämnderna.

En uppvärmning av Trollebo fotbollsplan med spillvärme från ishallen bör utredas.

Sporthallen är en kulturhistoriskt intressant byggnad som bäst bevaras genom att användas. Möjligheter till extern finansiering aktualiseras. För att förhindra ytterligare förfall bör initiativ tas omgående. Sporthallens möjligheter att utvecklas till en fullstor idrottshall och allaktivitetslokal bör utvärderas och kostnads bedömas.

Ytterligare behov av idrotts- och aktivitetslokaler ska analyseras.

Föreningslivets behov av lokaler bör grundligare analyseras för att effektivare utnyttja tillgängliga lokaler och behov av eventuella kompletteringar.

Uppdrag:

- Camping med bad och restaurang läggs i ett bolag och anläggningen arrenderas ut.
- Tidpunkten för stängning av Skantzenbadet ses över.
- Ungdomscoachernas och ungdomsgårdarnas verksamhet utvecklas.
- Se om familjecoacher kan implementeras och samordnas mellan berörda förvaltningar
- Behovet av föreningslokaler och deras utnyttjandegrad analyseras.
- Skantzenområdet tillgänglighet utvecklas i samarbete med ägaren, Kanalbolaget.
- En uppvärmning för ökad användning av Trollebo fotbollsplan utreds.
- Sporthallen ges möjlighet att utvecklas.
- Analys av behov av en kombinationshall påbörjas och projekteras tillsammans med en intäktsbedömning.

### **Fastighet, gata/park och rekreationsområde**

Anläggningar och fastigheter har genom åren inte fått det underhåll som behövts vilket medfört en mycket stor underhållsskuld. Kapacitetsbrist i har medfört att beslutade investeringar inte kunnat genomföras. Nämndens uppdrag och ansvarsområde behöver därför förändras. Därför anser vi att nämnden ska hantera det strategiska arbetet och att fastigheter läggs i ett fastighetsbolag. Schablonmässiga KPI-uppräknings av interna hyreskostnader ersätts av hyresförhandling mellan parterna.

Tekniska nämndens uppdrag efter att ha lämnat vissa fastighetsrelaterade frågor kommer att fokusera på övriga delar som ligger under nämndens ansvar. Inte minst som expertis och support i kommunens verksamhet samt för strategiskt fastighetsarbete. Tjänster som ersätts med entreprenad minskar behovet av egen personal och minskade investeringar i maskiner vilket påverkar investerings- och driftsbudgeten. Ett utvecklat samarbete med Jobbcenter kommer att ge positiva effekter i båda förvaltningarna.

En gång- och cykelbro över Kolbäcksån mellan Eriksgatan och Tingshusgatan projekteras. En sådan bro knyter samman Kolbäck och förbättrar tillgängligheten till centrum och kollektivtrafik.

Uppdrag:

- Fastigheter läggs i ett fastighetsbolag som servar kommunens verksamheter.
- Nämnden ges i uppdrag att i samråd med Jobbcenter lämna över arbetsuppgifter som är lämpliga för Jobbcenters verksamhet. Ytterligare tjänster upphandlas.
- En gång- och cykelbro över Kolbäcksån projekteras.

### **Företagsklimat**

Hallstahammar är beroende av sina företag och företagsklimatet måste vara bland de bästa i landet. I kommunen verkar relativt få små- och medelstora företag. Nyföretagandet ligger på låga nivåer. Hallstahammar gör mycket för att förbättra företagsklimatet, men mer återstår och vi får inte slå oss till ro. De privata företagen är viktiga jobbskapare och motorer i den ekonomiska tillväxten vilket leder till en breddad arbetsmarknad men även viktiga skatteintäkter för kommunen. En självklarhet är införandet av Rättviksmodellen som till en del har införts under föregående mandatperiod. Arbetet med modellen behöver slutföras. Digitaliseringen i ärendehantering bör drivas på. Förenklingar utvecklas för anmälan och tillstånd. Ledtider bör ytterligare reduceras. Viktiga frågor att hantera är tillståndsprocesser, bemötande och ytterligare förbättra kommunens arbete tillsammans med företagen för att öka förståelse och respekt för varandras ansvar.

Uppdrag:

- KS ges i uppdrag att fördjupa arbetet med förbättrat företagsklimat och samordna arbetet internt.
- Den s.k. Rättviksmodellens pedagogik för tillsyn och dialog tillämpas fullt ut.
- Ledtiderna i kommunens hantering av ärenden reduceras ytterligare.

### **Kollektivtrafik**

Kollektivtrafiken har en viktig roll att skapa effektiva transportflöden, dels för att binda samman kommunen, dels för att länka samman kommunen med omvärlden. Nya flöden kommer behöva skapas för att mata trafik till tågen. Resecenter i Hallstahammar och Kolbäck är viktiga noder för en väl fungerande kollektivtrafik. Utöver den kommunala allmänna kollektivtrafiken har KS att hantera den kommunala delen av den särskilda kollektivtrafiken. Kostnadseffektiviteten bör särskilt granskas för att uppnå bättre tjänster för medborgarna och kommunen bör erbjuda sig att vara testsajt för nya initiativ för persontransporter, till exempel med autonoma fordon, och möjliggöra en väl fungerande kollektivtrafik i hela kommunen med dess landsbygd.

Uppdrag:

- KS ska ta ett helhetsgrepp om kollektivtrafiken för att skapa smart resande.
- KS ska verka för tågstopp i Kolbäck för Stockholms/Örebro tåget.
- KS ska verka för tågstopp i universitets- och ridsportsorten Strömsholm.
- KS ska verka för en pålitlig tågtrafik med täta turer på Bergslagspendeln.
- KS ska verka för bättre kollektivtrafikförbindelser till Köping.
- KS ska verka för en bättre fungerande kollektivtrafik i hela kommunen.

### Driftsbudget

| Driftsbudget (t kr)               | Budget 2026      | Plan 2027        | Plan 2028        |
|-----------------------------------|------------------|------------------|------------------|
| Kommunstyrelsen                   | 100 000          | 100 000          | 100 000          |
| Barn- och utbildningsnämnden      | 509 500          | 509 500          | 507 000          |
| Bygg- och miljönämnden            | 12 342           | 9882             | 9942             |
| Kultur- och fritidsnämnden        | 59 502           | 59 895           | 60 064           |
| Social- och arbetsmarknadsnämnden | 253 734          | 253 350          | 253 602          |
| Tekniska nämnden                  | 37 165           | 37 802           | 38 555           |
| Äldrenämnden                      | 283 175          | 283 378          | 284 955          |
| Revision                          | 950              | 950              | 950              |
| Valnämnd                          | 1000             | 75               | 75               |
| Räddningstjänst                   | 12 100           | 10 000           | 10 000           |
| Överförmyndarnämnden              | 3000             | 3000             | 3000             |
| Finansförvaltning                 | 12 378           | 55 600           | 98 987           |
| <b>Summa ram</b>                  | <b>1 284 845</b> | <b>1 323 433</b> | <b>1 367 131</b> |

### Investeringsbudget

| Investeringsbudget (mnkr) | Budget 2026    | Plan 2027      | Plan 2028      |
|---------------------------|----------------|----------------|----------------|
| <b>Summa</b>              | <b>269 235</b> | <b>284 920</b> | <b>290 400</b> |

### Resultatbudget

| Resultatbudget (mnkr)               | Budget 2026 | Plan 2027 | Plan 2028 |
|-------------------------------------|-------------|-----------|-----------|
| Avskrivningar                       | -75,6       | -80,4     | -84,3     |
| <i>Verksamhetens nettokostnader</i> | -1 284,8    | -1 323,4  | -1 367,1  |
| Skatteintäkter                      | 880,4       | 917,3     | 953,2     |
| Generella statsbidrag och utjämning | 439,7       | 447,0     | 456,1     |
| <i>Verksamhetens resultat</i>       | 35,2        | 40,9      | 42,2      |
| Finansiella intäkter                | 36,2        | 36,2      | 36,2      |

|                                          |             |             |             |
|------------------------------------------|-------------|-------------|-------------|
| Finansiella kostnader                    | -30,5       | -35,9       | -38,6       |
| <i>Resultat efter finansiella poster</i> | 40,9        | 41,2        | 39,8        |
| Extraordinära poster                     | 0,0         | 0,0         | 0,0         |
| <b>Årets resultat</b>                    | <b>40,9</b> | <b>41,2</b> | <b>39,8</b> |
| Resultat i %                             | 3,1%        | 3,0%        | 2,8%        |